СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 206. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 4. вересня, 1925. VOL. XXXIII. No. 206. Jersey City, N. J. Friday, September 4. 1925. THREE CENTS

Місто Ню Йорк заплатило третину всього податку цілих Злучених Держав.

НЮ ЙОРК, Н. И., 2. вересня. — Викази оплат федерального податку, які подано до прилюдного відома вчера, показують, що одно місто Ню Йорк заплатило пів біліона долярів, себто третину всього федерального податку цілих Злучених Держав.

Загалом в Ню Йорку заплатило 550,000 податковців, приватних осіб і корпорацій.

Обчисляють, що місто Ню Йорк має лиш одну осьму частину податковців цілої держави, але між ними найсильніших фінансово, і тому платить одну третину всіх податків.

Сама фінансова часть Ню Йорку, себто Вол Стріт і околиця, заплатила $300,000,000 федерального податку.

ЗА ЗАБОРОНОЮ ОГОЛОШУВАННЯ ПОДАТКІВ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 2. вересня. — Міністерство скарбу заявляється проти оголошування рекордів федеральних податків і підпирає гадку, щоб Конгрес скасував постанову про дозвіл оголошування.

Також президент Кулидж підпирає гадку міністерства скарбу.

ПОДАТОК КУЛИДЖА.

ВАШИНГТОН, Д. К., 2. вересня. — Президент Кулидж заплатив федерального податку $14,081. Кажуть, що більша часть того податку з його президентської платні.

На основі законних постанов президент Злучених Держав не обовязаний платити податку із своєї платні, але Кулидж не хотів вносити просьби о відписание податку.

З ВИБОРЧОЇ БОРОТЬБИ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, Н. И., 2. вересня. — Властитель тутешних дневників Ню Йорк Америкен, Івнинг Джернел і Миррор, Виллием Рендолф Герст в телеграмах з Калифорнії нападає в тих газетах на ґовернора стейту Ню Йорку, Алфреда Смита, за се, що сей підпирає кандидатуру сенатора Вокера на мейора міста Ню Йорку, а поборює Гайлена.

Герст лається з усіх сил і каже, що Смит іде з власниками підземних зелізниць (собвеїв), котрі хотять піднести ціну їзди з 5 на 10 центів.

На се ґеворнор Смит відповів в нюйорських газетах, що на се, що пише Герст, не варта відповідати, але він всетаки відповідає, щоб припечатати його брудну брехню.

НЕМА ВЖЕ В АМЕРИЦІ АЛЬКОГОЛЮ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 2. вересня. — Хемічні розсліди всіх алькогольних напитків, які прогібіційні агенти сконфіскували в многих містах Злучених Держав, показують, що в Америці вже цілком нема алькогольних напитків правильного виробу, а лише самогонка, завсіди з трутиною, меньше або більше небезпечною для здоровля і життя людий.

Ще і досі людий богато вмирає, сліпне, або калічіє на умі і на здоровлю на ціле життє наслідком отруйности самогонки.

ЦІНА ЗБІЖА.

ВАШИНГТОН, Д. К., 2. вересня. — Міністерство хліборобства каже у своому останньому звіті, що коли фармери будуть збільшувати надмірно продукцію зерна, то тимсамим впаде його ціна. Воно каже, що вони повинні упорядковувати скількість продукції, коли хотять удержати правильні ціни.

КАНАДИЙСЬКА ПОЗИЧКА.

НЮ ЙОРК, Н. И., 2. вересня. — Тут видано нову позичку для Канади в сумі $70,000,000 з 4% відсотком.

Канадійське правительство зобовязується віддати позичку до року.

ШКОЛА ЗАГРАНИЧНОЇ СЛУЖБИ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 2. вересня. — Вчера скінчився тут курс школи заграничної служби, яку тут торік основано за почином президента Кулиджа.

Зі школи вийшло 17 студентів, які зараз дістали посади віце-консулів у ріжних державах. Між ними є і одна студентка, панна Петті Філд, з Денвер, Колорадо, яку призначено віце-консулкою в Амстердамі, в Голяндії.

ПАПЕРОВІ ГРОШІ В МЕКСИКУ.

МЕКСИКО, столиця Мексика, 1. вересня. — Сьогодня випущено вперве паперові гроші мексиканської републики, які видав новий мексиканський випусковий банк.

В останніх роках, а головно від 1920 року в Мексику вживано лиш золотих і срібних гроший.

Публика так привикла до сих гроший, що банки бояться, що спершу вона прийме паперові гроші з невдоволеннєм.

РАДІОАПАРАТ НА ФАРМАХ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 2. вересня. — Міністерство хліборобства подає, що тепер 550,000 фармерів в Злучених Державах має свої радіо-апарати. За останній рік прибуло майже 200,000 і все постійно прибуває. Найбільше фармерів бо 46,000, має радіо-апарати в стейті Іллиной. В стейті Ню Йорк 39,000 фармерів має радіо-апарати, а в стейті Делевер тільки двісті.

Міністерство хліборобства каже, що фармери вживають своїх апаратів не так для концертів, як радше для щоденних звідомлень про заповіджену погоду і про ціни на збіжевому торзі та на грошевій біржі.

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДЯНИНЕ!

Коли читаєш, що старому краєви грозить страшна руїна від голоду, повені та ляцького насильства, то памятай, що на тій землі жили Твої батьки, що там живуть Твої Рідні!

Коли читаєш, що скровавлена Рідна Твоя земля в голодових судорогах благає помочі для немічних дітий, інвалідів та старців — то тям, що вона звертається до Тебе!

Коли читаєш поклик до американської іміграції — то знай, що Тебе особисто закликають стати в ряди тих, які бажають волі Рідному Краєви.

Закінчуючи серпневу збірку кличемо до Тебе український читачу: Твоїм обовязком помогти братові! Хай в списку жертводавців на поміч інвалідам, сиротам, голодним селам, Рідній Школі та Просвіті не бракне Твого імени.

Всі зібрані жертви пересилайте негайно на закінчення серпневої збірки до:

OBYEDNANYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ПОМЕР САМІЙЛЕНКО.

На селі недалеко Києва помер дня 13-ого м. м. відомий талановитий український поет Володимир Самійленко в 61-му році життя.

Перед смертю совєтська влада на Україні визначила йому була досмертну платню.

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ В ЧУЖІЙ ПРЕСІ.

Париська часопись „Revue Internationale„ з 30. червня помістила „Маніфест Української Парляментарної Репрезентанції" і статтю проф. дра **М. Лозинського**: „Кілька фактів про польський режім супроти Українців, Білорусинів і Литовців." — Той сам журнал з 30. липня помістив статтю того-ж автора: „Справа поневолених народів у Польщі, відповідь п. Туґутови" (на його статтю в L'Europe Nouvelle" про „національні меншости" в Польщі). — Далі поміщені статті того-ж автора: в „Revaler Bote" (Естонія) з 1. квітня: „До питання ревізії границь Польщі", з 30. червня: „Національна політика Польщі, до уступлення Туґута," з 24. липня „Польсько-жидівська угода й инші поневолені народи в Польщі", з 27. липня: „Пан Туґут про національні меншости в Польщі" — в „Lithauische Rundschau" з 8. липня: Національні меншости в Польщі" (про згадану статтю Туґута в L'Europe Nouvelle"), з 23. липня: „Польсько-жидівська угода й инші поневолені народи в Польщі", з 1. серпня: „Новий польський кольонізаційний закон."

ЗА МИСКУ СОЧЕВИЦІ...

Польський міністер освіти Ст. Грабський конферував з жидівським послом Вигоцьким в справі реалізації польсько-жидівської угоди, при чому пос. Вигоцький виторгував, що в першій і другій клясі жидівських шкіл вчитимуть предмети історії й ґеоґрафії ще по жидівськи, а щойно від 3-ьої кляси по польськи; на бажаннє міністра предложено йому пять приватних жидівських шкіл в Польщі для субсидіовання.

ДЕ НАЙБІЛЬШЕ ДОЩУ.

Скількість дощу, що паде у великих містах висловлена річно в міліметрах є така: Лондон 642, Берлін 597, Париж 510, ВіденЬ 491. Найменьше паде дощ у Каіро (45 мілім.), а найбільше в Каєн, столиці французької Ґуяни — 3300 мілім. Потім іде столиця італійської провінції Удіну — Тольмеццо — 2435, Піза — 1244, Неаполь — 850, Рим — 800, Турин — 788. В Італії є найбільші опади дощу.

НА ТІМ САМІМ МІСЦІ.

На нараді голов і секретарів професійних спілок у Києві сконстатовано, що професійні спілки провадять роботу по українізації поверхово, обмежуючись лише переведенням діловодства на українську мову, натомісць нічого не роблять для українізації самої робітничої маси, яка на половину складається з робітників-Українців. В гринятій нарадою резолюції між инш. говориться, що українізацію треба повести прискореним темпом, культурну роботу в спілках провадити українською мовою, для апарату професійних спілок в будучих округах підібрати знаючих українську мову співробітників, а відповідальні робітники в професійних спілках на ріжних зборах мусять уживати української мови. (Більшовик).

ЖИДИ ПРОТИ УКРАЇНІЗАЦІЇ.

С. Драгоманів, обговорюючи в „Більшовику" справу відношення жидівства до українізації, між иншим пише: „Зрусифіковане жидівське міщанство, що користувалося обідками великодержавної (російської) справи, і тепер намагається втягти жидівські трудящі маси до пасивного, а почасти й активного опору проти українізаційної політики комуністичної партії та радянської влади, представляючи українізацію, як „загрозу жидівському народові", рівняючи українізацію з русифікацією й навязуючи жидівським трудовим масам цю думку".

Драгоманів чомусь обмежується тільки жидівським міщанством, хоч противників українізації— Жидів повно в рядах самої комуністичної партії і радянської влади.

ПЕРЕНОСЯТЬ ЦЕНТРАЛЬНІ УСТАНОВИ ДО ОДЕСИ.

З Харкова до Одеси прибула комісія, щоб вияснити на місці справи щодо переносу до Одеси кількох центральних установ. Членн комісії, що прибули, перше всього почали обслідувати вільну житлову площу. Якщо найдуть вільне приміщення, то туди переведуть культурні й наукові установи. Можливо, що переведуть і 2 до 3 господарські установи.

НОВА ФАБРИКА ВЗУТТЯ.

Український „шкіртрест" у вересні с. р. пічне будувати в Харкові фабрику взуття, що давати-ме на день 4,000 пар. Працювати-ме в фабриці 800 робітників. Збудованнє фабрики коштувати-ме 2 міліони карб. Вона почне працювати в січні, 1926.

ПОНАД СОРОК МІЛІОНІВ ПУДІВ ЦУКРУ.

Сього року на Україні працювати-ме 127 цукроварень, замісцць 91, що працювали торік. З них на Лівобережі працювати-ме 47, а на Правобережі 80. Пічне працювати 12 цукроварень, що вже давно стояли без роботи.

Врожай буряків сього року буде гарний.

Загальний урожай буряків становити-ме 26 міліонів берковців, що повинно після переробки дати понад 40 міліонів пудів цукру.

ЕЛЕКТРИФІКАЦІЯ МІСТ ПОЛТАВЩИНИ.

В Червонограді на Полтавщині провадиться робота щодо електрифікації міста й переходу з постійного току на перемінний. В Зінькові розпочались роботи щодо споруджения нової стації. В Миргороді електростація збільшується. В Кобеляках становлять нові газогенератори /двигуни; стацію збільшується.

ПОЛЬСЬКІ ГРОШІ.

Польща має в обігу грошей на суму понад 710 міліонів золотих. На них складаються банкноти на суму около 520 міліонів золотих, які видав польський банк і білети здавкові та монети срібні й металеві на квоту 190 міліонів, які видав польський міністер скарбу, а котрі коротко називають „більоном". На тих 190 міліонів „більону" є 84 міліони в паперових білетах, 57 міліонів в срібних монетах і 48 міліонів металевих монет (міди, бронзу). Ріжниця між грішми в банкнотах, які видав польський банк і паперовими здавковими білетами та металевими монетами, які видав міністер скарбу, є та, що польський банк на свої паперові банкноти має у своїм золоті, чи то в штабах чи в монетах, або в чужій валюті: долярах, фунтах стерлингів і т. д. Те покриття тепер виносить меньше як 40%, а не достає до повного покриття 60%. При відкриттю банку виносило воно 70%. Однак такого повного покриття не має ніодна держава. Зате так званий „більон" або паперові здавкові білети і монети в сріблі або иншому металі, які видав міністер скарбу, покриття не мають; паперові взагалі ніякого, а монети лиш вартости ужито при їх вибиванню металю.

Колиж візьмемо під увагу, що згаданий „більон" виносить около 27% всього польського гроша, а банкнотам банку польського не достає 60% покриття, то із сього виходить, польській валюті загалом не достає 87% покриття.

ДЕСЯТІ РОКОВИНИ СМЕРТИ ІВАНА ФРАНКА.

На днях опустив друкарню інтересний „Звіт української дівочої ґімназії С. С. Василянок" у Львові. Першою його частю являється вельми замітна розправа про Франкового „Івана Вишенського" пера відомого нашого україніста д-ра В. Щурата з приводу десятих роковин смерти Поета, які припадають на 1926 рік.

В Москві викрито заговір на життє большевицьких комісарів.

БЕРЛІН, 31. серпня. — Совєтська влада в Москві викрила заговір на життє народніх комісарів.

Заговір приготовлено під проводом двох молодих писменників Ганіна і Голданова.

Заговірники приготовили були бомби, якими хотіли убити комісарів підчас паради дня 7-ого падолиста с. р., з приводу обходу 8-их роковин большевицького перевороту.

Одначе Чека викрила заговір і всіх заговірників увязнила.

ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ.

КОПЕНГАҐА, столиця Данії, 1. вересня. — Тут відбуваєтьси польсько-литовська конференція з метою вирішання взаїмного спору.

Кажуть, що Польща готова на уступства для Литви у справі Вильни, якщо Литва взаміну дасть їй якісь уступки в пристані Мемелі.

Кажуть, що Польща готова признати Вильні „автономію" за відповідні „права" до Мемеля. Одначе Литовці заявляють, що ніколи не згодяться, аби їх столиця Вильна належала до Польщі.

ВІЙСКОВІ ДЕМОНСТРАЦІЇ.

ВІДЕНЬ, 1. вересня. — Совєтська Росія погодилась із Польщею щодо спинення взаїмних нападів на граничні сторожі, однак рівночасно обі держави роблять проти себе великі демонстрації, уладжуючи на близкому пограничі великі військові маневри.

ПОЛЬЩА БОЇТЬСЯ НІМЕЧЧИНИ.

ВІДЕНЬ, 1. вересня. — Відомість, що Німеччина приступить до Ліґи Народів, викликала переляк у Варшаві. Польскі політики кажуть, що Німеччина буде в Лізі головним ворогом Польщі.

МЕДЖЕСТИК ВІДПЛИВ.

САВТГЕМПТОН, Англія, 2. вересня. — Найбільший у світі корабель Меджестик, якого власником є англійська корабельна компанія Вайт Стар Лайн, відплив сьогодня до Америки, хотяй спершу здавалось, що мусїти-ме остатися в тутешній пристані ізза страйку моряків.

Меджестик везе до Америки 1,850 пасажирів.

Тут заповідають, що страйк моряків не вдасться, з уваги, що в Англії тепер так богато безробітних, що миттю можна дістати робітників на місце страйкуючих.

КОНҐРЕС МИРОТВОРЦІВ.

ПАРИЖ, 2. вересня. — Сьогодня ту отворено 24-ий універсальний конґрес миротворців.

Головою конґресу є голова французького парляменту Ерріо.

З Німеччини приїхав на конґрес голова німецького парляменту Лебе.

СІОНІСТИ БЕЗ ГОЛОВИ.

ВІДЕНЬ, 1. вересня. — Вже замкнено тут 14-ий конґрес сіоністів. Делеґати розїхались, не вибравши президента організації, бо і провідник західних (англійських й американських) Жидів, др. Вайцман, і провідник східних Жидів (із Східної Европи) Соколов усунулись від вибору.

Вибрано лише комітет акції, який знову вибрав своїм предсідателем д-ра Леона Моцкіна і його заступником нюйорського рабіна Стефана С. Вайза.

ЕКСПРЕС КИЇВ-ОДЕСА.

МОСКВА, 1. вересня. — Між Києвом і Одесою зачали курсувати вперве від часу революції експресові поїзди.

ВЕЛИКЕ „ПОМИЛУВАННЄ".

БЕРЛІН, 2. вересня. — З Москви повідомляють, що большевицька влада оголосить, з нагоди 8-их роковин большевицького перевороту дня 27-ого жовтня (7-ого падолиста) с. р., ґомилуваннє всіх політичних вигнанців з царських часів.

На основі сього „помилування" зможе вернутись кілька осіб до Росії, але кілька міліонів осіб, що томляться закордоном від часу большевицької „революції", не можуть вернутись домів.

ҐОРКИЙ НЕ ІДЕ В РОСІЮ.

БЕРЛІН, 2. вересня. — Тутешні ґазети пишуть, що відомий російський писменник Максим Ґоркий не іде в „Ленінград" на 200-літні роковини основання тамошньої Академії Наук.

ЗІЗД СПІРИТУАЛІСТІВ.

ПАРИЖ, 31. серпня. — В днях від 6-ого до 16-ого вересня с. р. буде тут міжнародній конґрес спірітуалістів (людий, які вірють, що істнує лише світ духовий, а матеріяльний світ істнує лише яко витвір уяви).

На конґресі буде анґлійський писменник Конен Дойл, який покаже на екрані фотоґрафії духів.

КОРОЛЬ НА СЕЛЯНСЬКОМУ ВЕСІЛЛЮ.

МАДРИД, столиця Еспанії, 1. вересня. — Еспанський король Альфред XIII був сьогодня на весіллю мулярв із селянською дівчиною на селі поблизу Мадриду.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States & Canada:		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 496 Montgomery. Кан. У. Н. Союза: 1838 Montgomery
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ОСВІТА НА УКРАЇНІ

У нас часто говориться і пишеться, що на Радянській Україні вже майже нема неписмених людий, бо там зліквідовано вже неписменість. Та воно наділі не так. Про се довідуємося з брошурки знаного галицького діяча на полі народньої освіти А. Гарасевича. Сю брошурку, якої наголовок є: „До питання ліквідації неписменности", видало бюра Союза „Сім" (Союз українських пролетарських і селянських писменників — село і місто, в скороченню „Сім") у Москві сього року. В ній находимо цінні відомости, як тепер представляється справа ліквідації неписмености в Московщині і на Україні під советами.

Дня 21. грудня, 1919, вийшов декрет, підписаний Леніном, та доповнений опісля постановою з 14. серпня, 1924, що до дня десятих роковин „жовтневої революції" має бути зліквідована неписменість на цілій території советської Росії й України.

Зараз на початку брошурки А. Гарасевича довідуємось, що стан народньої освіти дуже сумний, ізза браку фондів, бо на цілі освіти ані держава ані місцеві буджети не мають грошій. Нема їх навіть на найскромнійше удержанне народнього вчителя, на відновлення давних шкільних будинків.

Положенне шкільництва, по словам автора, дуже сумне. Він наводить дані про корінну Росію із звіту комісаря народньої освіти Л. Луначарського, які він предложив на 2-ій сесії В. Ц. К. дня 10. жовтня, 1924. З того звіту дізнаємось, що хоч платню учителям піднесено в 1924 р. до висоти 25 карбованців в місяць, то наділі була се тільки обіцянка, бо поправді учителі діставали залежно від губернії 15,50, 10, 8.50 а навіть 6 рублів місячно. До сього школи зле вивінувані в паливо, так що часто в зимі треба припиняти науку. Учебники і шкільні прибори дуже дорогі. Напр. буквар коштує пуд збіжа, зшиток 5 фунтів жита, олівець 10 фунтів. Грозить небезпека, що замісць поширювати освіту, прийдеться часть істнуючих вже шкіл позачиняти.

З браку фондів, таксамо ліниво йде і ліквідація неписмености. Із намічених в 1923—24 рр. 17,600 ліквідаційних пунктів неписмености, а 5,800 шкіл малописмених, удалось зорганізувати сяктак ледви 57%. Взагалі в європейській части Союза Советських Републик крім України і Білоруси нараховується неписменної людности: в 3 губерніях до 25% неписмених, в 11 губерніях до 50% неписм., в 26 губерніях та областях до 70% неписм., в 5 губ. та обл. до 80% неписм., в 3 областях до 100% неписмених. Не красше стоїть справа народньої освіти і на Україні.

Із звіту наркома освіти У. С. Р. Р. Шумського, виголошеного на всеукраїнській партійній нараді в Харкові, неписменої людности на Україні нараховується 65%. Неписмених у віці 16—35 літ нараховується 4,050,100 осіб, з яких на село припадає 3,314,000 (крім малописмених). З 3,500,000 дітий у віці 8—12 років, ходить до школи-трохлітки тілки 36%, а з 3-ох мілліонів дітий у віці 12—15 літ, ходить до семилітки ледви 4%. За 1923/4 зліквідовано неписменість ледви у 302,000 людий. Щоби справу посунути вперед, зорганізувалось на території советських републик товариство о. д. н. (Общество Долой Неграмотность) та українське товариство Допомоги ліквідації неграмотности ім. Леніна. Сі товариства взяли собі за завданне ліквідувати неписменість по всій території советської Росії й України.

Щоб подати приклади, як люди борються з темнотою, А. Гарасевич наводить способи боротьби з неписменостю галицького Товариства Просвіти перед війною. Одначе як тут так і там не найдено способу, яким можна як найскорше а певно поширити знанне писма. І автор приходить до переконання, що тілки примус а навіть кари годні спонукати особливо селянські маси до живійшого руху на полі поборовання неграмотности. Коли на неписменого буде наложена перша кара нпр. 3 пуди збіжа, в другому реченці 6, а третьому 9 пудів збіжа, тоді селяни, на яких досі не діалють ніякі намови ні заохоти, самі оглянуться, яким способом як найскорше научитись би писма і вийти з темноти. Державі осталось би тілки важне завдання доставляти селянам як найдешевше букварів, приладдя до писання, літератури для початкуючих, висилання на ліквідаційні пункти інструкторів, та припильновання виконання постанови.

Та і на се треба буде немало гроша. Чи не забракне їх советам, як і досі на організацію школи?

ЧЕСНО І В ДОБРІЙ ВІРІ

(З львівського тижневика Рада).

Так, чесно і в добрій вірі зібралися у Львові дня 11. липня ц. р. представники усіх українських національних груп, щоби обновитися і зединитися в одній українській національно-демократичній партії. Та це безперечно важне і знамене діло викликало всілякі розважування в нашій суспільности і вони вимагають пояснення в інтерес справи, бож не всі є докладно обізнані з цим, що сталося в отцім моменті і що звідсі має вийти.

Одні кажуть: що прецінь, — добре, що вже раз погодилися та не буде драчі зі Львова, а другі знова: чому так пізно і на що ми стратили два роки часу? Та треті іще розважують похитуючи головами: побачимо, що з цего вийде. Але сим часом одушевлення і завзяття до зорганізованої праці — нам треба і дуже потреба, бо як цего не буде, то й з отцего нічо не вийде. А невдачі вже не може бути і нам не вільно до такого висліду допустити.

Двоїтний час замішання, затрівоження, поспільного винувачення за минуле і недовірювання — найбільше самим собі — вже минув, та перейшов вже й період вагань і пошукування нових шляхів, як схарактеризував був голова Народнього Комітету др. Сидір Голубович. А прийшов новий дух часу, що покликав до життя обєднання правих з лівими та правих і лівих націоналістів з молодим поколінням, — та до цего приступила ще група послів Української Парляментарної Репрезентації з сумежної области. Отсе значить: найблищі брати одної долі станули разом!

Але це не значить, що вони мають тільки разом стояти, — придержуючися спільної політичної плятформи, устійненої програмовими засадами, але вони мають разом поступати, щоби одноцільною організацією перевести це важне діло у всіх національних угрупованнях нашого народу. Здорова думка поширення і поглиблення національної консолідації має захопити і приєднати усі верстви нашої суспільности, щоби вона зрозуміла політичне знамя обєднаної національно-демократичної партії, почула організаційну роботу цеї партії і доцільність її кличів та побачила над собою і при собі дійсний політичний провід.

Отсего нам треба в цій тяжкій порі, бо на всіх ділянках народнього життя жде нас преважна робота, — не тільки політична, але й культурна і економічна, а нарід питається і каже нам: ведіть нас куди дорога і скажіть нам, що маємо робити, щоби ми були спроможні і відпорні та перебули важке лихоліття. Щож це значить, як не те, що добро рідного народу і доля нації отце найвища і найбільше ідейна мета всякої програми, що є тільки середником до здійснення вищих завдань суспільно-політичних.

Та до цих завдань мусимо іти з жертвою праці і посвятою для народу та з кріпкою вірою в успіх нашої праці з народом, бо де є щира праця і де від нашої праці залежить успіх, там не вільно нікому отягатись або сумніватись і резонувати, що тут іще не знати: що з цего вийде. Нам не вільно з провідного місця казати, щоби нарід збирався на віча, засідання і всякі наради та звідсі протестував проти надужить і безправств, а рівночасно зазначувати, що те все на нічо не придасться, — бож такою роботою доводжується нарід до зневіри, а це є тяжкий злочин на організмі нації і його не вільно нам повторювати.

Політичний провід мусить вірити в правду своєї роботи, щоби свою віру вщіплювати в народі і у нього добувати довіря. А нам так дуже треба привернути те давне довіря українського народу, яке він колись мав до проводу національно-демократичної партії, — бо лиш тоді може політичний провід опертися на народних масах та дійти до значіння і сили в народі...

Тому без зневіри і підозріння, а чесно і в добрій вірі — ділом ставаймо до відновленої обєднанням національно-демократичної партії, для ідеольогії народу.

Др. Кость Левицький.

Українські Громадяни!

Наша країна, переносячи на собі голодову катастрофу, знова впала жертвою грізної стихії, повені. Розшаліла стихія рознесла сотки наших сіл. Населенне зморене голодом переднівку переживає дійсне пекло на землі.

Коли не прийде поміч, наша країна загине в страшних челюстях нужди і руїни.

Українські Емігранти:—

На Вас звернені очі всього народу і просять, благають о поміч. Від Вас залежить смерть або життє соток дітий нашого народу. Чи і Ви як ляцьке вороже правительство глядітимете на смерть Ваших братів із спокоєм та усмішкою?

Не сміємо дозволити на руїну наших земель! Громадяни! Переведіть у себе негайно збірку на допомогу голодному селу!

[illegible] на адресу:

З ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Вся Чехословаччина приготовляється до парляментарних виборів, які по всій імовірности відбудуться ще цієї осени. Приготовляється до них і Закарпатська Україна. Вже в самих цих приготуваннях бачимо велику ріжницю між історичними чеськими краями і політично відсталою Закарпатською Україною. Там, себ-то в чеських краях поодинокі політичні партії підводять підсумки своєї дотеперішньої праці, популяризують свої програмові гасла і використовуючи хибки своїх політичних противників, реклямують перед виборцями себе, як одиноких спасителів нації. Між іншим, недавна афера з папським нунцієм з нагоди свята Гуса буде виборчим козиром для кількох партій. Покищо гарцюють на цьому конику дві сильні партії: католицька людова партія з мін. Шрамеком на чолі і її суперниця, партія чеських соціялістів з Кльофачом на чолі. На Словаччині іде на цьому конику дуже бистро провідник Словаків-націоналістів о. Глінка. Тому, що він йде до виборів під дуже популярним гаслом: „Словакія для Словаків! Геть з Чехами!" — завдає його партія чсл. владі не мало клопоту. Обі ці клерикальні партії о. Шрамека і о. Глінки мають вигляди на велику побіду при виборах. Не менше зацікавлення викликає ривалізація між комуністами та соц. демократами. З огляду на високу політичну дозрілість чеського робітництва вислід цеї боротьби буде мати зовсім іншу картину передвиборчих приготувань представляє Закарпатська Україна.

Передовсім до безмежної скількости політичних партій прибувають щораз то нові. Рівночасно з цим іде процес політич. „переоріентації" поодиноких політиків, себ-то політична спекуляція. Тут бувають такі випадки, що один і тойже політичний „провідник" — (тут істнують взагалі лише „провідники", бо звичайних членів здебільша жадна партія не має) — міняє протягом тижня тричі свої політичні „переконання" і переходить з одної партії до другої. З останніх виборів відомі є і такі спекулянти, які дісталися на виборчі лісти кількох партій рівночасно і вибрали програму тієї партії, на котрої лісті були більше зверху (інсп. Єгрецький із Соловтвини). Це називається на Закарпаттю „високою політикою". В останнім часі пустився на таку „високу політику" дир. Підкарпатського банку Конст. Грабар, який був членом управи хліборобської партії, а оце тепер з тієї партії виступив. Приступить очевидно до тієї, яка буде зверху, а покищо є він вічним кандидатом на ґубернатора.

Новою „звіздою" на політичному овиді Закарпаття є Августин Штефан, який в .1918 р. був ґубернатором утвореної Мадярами „Руської Країни", відтак виеміґрував до Польщі, де пробував творити „руський" леґіон проти Чехословаччини. Побачивши, що те підприємство безвиглядне і нерентовне, вернув, поклонився Чехам і ці самі Чехи видвигають його на нового месію Закарп. Українців. Така еволюція відбувається тут дуже просто. Недавно скликав він велике віче на Мармарощині, там оснував нову партію, яку назвав: автономна земледільська і гражданська партія „Освобожденіє", якої кличем мало бути: мир і праця!

Попрацювавши так в мирі... один день, перевів сейчас на другий день „фузію" своєї „сильної" партії із аграрною партією, на якій опирається влада на Закарпаттю. Чеські часописи реклямують його рівночасно як найздібнійшого „руського" політика, який має перевести консолідацію між „Русинами".

Однак рівночасно влада робить все можливе, щоби до консолідації не допустити по думці принципу: „дівіде ет імпера!" Це їм конче потрібне до послідовного переведення чехізації Закарп. України. Обсадивши всі уряди Чехами, взялися тепер до чехізації шкіл. В цьому помагають їм Жиди (як наші „малопольські"), а навіть Мадяри. Найкраще поставлено середною школою на Закарпаттю була дотепер торговельна академія в Ужгороді. Щоби зробити тут місце для чеської торгов. академії, переносять шкільні власти ту школу до Мукачева, а в Ужгороді відкривають чеську. Щоби це оправдати, замовили собі депутацію жидівських і мадярських купців, які нібито бажають чеської школи, бо мовлять, руська школа ніякої практичної користи їм не дає. Ніхто з місцевих Українців проти цього досі не запротестував, а „твердо-русский" губернатор дотичну постанову охотно підписав. (Без його згоди це не може статися, бо в шкільних справах його влада найвисша). Таким чином годі написати щось потішаючого про Закарп. Україну, хіба про гарний урожай садовини, а особливо сливок. Давно вже не були сади на Закарпаттю так завалені сливками, як цього року. За одну корону можна купити цілий кошик сливок. Взагалі, врожай був дуже добрий, лиш дощі підчас жнив трохи нашкодили. Жнива тут вже давно покінчені, бо вони починаються на 2—3 тижні скорше, ніж у Галичині. За те винна лоза того року не зародила. З весною вигляди були гарні але пізнійші дощі пошкодили їй. На базарі вже продають свіжий виноград по 8—9 кч. за кіло. Все такі для Галичини дуже корисна конюнктура для закупна садовини і на це звертаємо увагу наших кооператив.

Кс.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

МЕНВИЛ, Р. АЙ. Бр. св. Стефана, від. 181, повідомляє своїх членів, що піврічний мітинґ відбудеться в неділю, дня 6. вересня 192., точно о 1-ій год. пополудни в У. Н. Домі. Неявившийся член буде покараний привною після статута. Важна справа є до полагодження. — Н. Шевчук, предс.; Н. Шпак, секр.

ЖИВИЙ АМУЛЄТ.

На мексиканському півострові Юкатані в мурах, скелях і т. п. жиє хрущ, який — як вірять тамошні Індіянки — має таку силу; що проганяє злі духи й недуги. Але ці прикмети має лише живий хрущ. Тому Індіянки вкладають хруща у тоненьку золоту поволоку, завішують на золотому ланцюшку тай носять так живого хруща на шиї. Для прикраси обкладають крильця хруща часто ще й пестрим шовком або оксамитом.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО

Після чисел в 1923 році відбулося 1,224,373 подруж в Злучених Державах супроти 165,226 розводів? Число подруж на 1000 мешканців в 1923 і за послідних пятнайцять літ було 16.2. Розводів на 100,000 подруж в краю було 360. Чи Ви знаєте, що нема лучшого тютюну як турецький [illegible] Гелмар суть з 100% чисто турецького ти-

ДЛЯ СТАРОГО КРАЮ

Обєднанне одержало отсі дальші листи з жертвами:

Від себе засилаю тимчасом маленьку жертву на голодне село в сумі $5. Прошу приняти сю жертву та переслати нашим голодуючим братам в старому краю.

С. Олійник, Нюарк, Н. Дж.

Страшний голод навістив нашу країну, тому пересилаю хоч малу суму $7 на ратование наших братів. Хотяй мала сума, та від щирого українського серця. На сю жертву зложив п. І. Сопчак $5 і від мене $2.

Гр. Пипюк, Еллентави, Па.

Прошу приняти від мене народний податок в сумі $3 за минувший рік. Вірю, що коли кождий американсько-український імігрант сповнить обовязок, вложений на нього Конгресом Обєднання, тоді наша поміч краєви буде значнійша і успішнійша. Успішною наша поміч буде тоді, коли буде одна керма у нас і коли вся американська іміграція зрозуміє, що Обєднанне покликане українським загалом до народньої праці і проводу в народній роботі. Тому бажаю Обєднанню, щоби сього року кождий український імігрант, яких тут числять на пів міліона, зложив свій податок. Дмитро Ушок.

Відсилаю чек на $30 як жертву на голодуюче село. Жертву зложили: Співацьке Тов. Боян $25, І. Гриник $2, Д. Дмитрів, Т. Романків, Т. Каськів по $1.

Т. Каськів, Нюарк, Н. Дж.

Посилаю збірку від української католицької громади в Боргем, Н. Д., в сумі $30 на Рідну Школу, і прошу переслати сю жертву до Рідного Краю.

о. В. Гривнак, Белфілд, Н. Д.

Громадяни! Край гине і Вашим обовязком подбати про се, щоби збірку на поміч нашому народови переведено негайно! Приміром хай послужать наведені громадяни і громади.

По інформації пишіть до Обєднання Українських Організацій в Америці.

РАТУЙТЕ!

Ляцький воєвода у Львові видав поклик до польського громадянства, щоб вони складали жертви для сіл, які впали жертвою повені і голоду.

Рівночасно в Галичині основуються по ріжних місцях польські комітети для допомоги голодуючим.

До чого дійде?

Не дістанши допомоги від своїх, села будуть продавати себе ляхам за ложку страви, щоб ратуватись від заглади.

Чия тут вина?

Вина американсько-української іміграції, яка живучи в красших відносинах, забула на терпіння свого народу і сама прикладає руку на його заглалу.

Українські громади:—

Зберіть всі свої сили! Не дайте гинути народови! Нехай наша збірка докаже, що ми чуємо біль старого краю, та після наших сил помагаємо, чим змога!

Ще раз кличемо всіх: До праці, українські Громадяни і Громадянки, на ратование народу!

Всі жертви пересилайте негайно до Обєднання.

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.

Хто зміняє свою адрес у,нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була;

Число відділу..........

Імя ....

Улиця ....

Почта ....

Нова адреса є:

Число відділу..........

Імя ....

Улиця ....

ПОЛЬСЬКА СЕНЗАЦІЯ.

„Чудо" з Українкою, перехрещеною на польське.

Каліш, 8. серпня.

Хто уважно слідкував за польськими ґазетами в останні дні, той напевно примітив незвичайну історію, яку вони розповідали про Польку Люшко, що нібито була чудесно сцілена святим Стамбієм у м. Казаміцоля. Навіть ПАТ прислав з цього приводу кілька телеграм з Риму.

Се дуже цікава і разом з тим дуже сумна історія... Я можу розповісти її так, як вона була в дійсности, але моє оповідання значно розминеться з польським. Та мушу ще раз підкреслити, що мої відомости цілковито відповідають правді, бо я перевірив дуже пильно.

Попереду дозвольте навести польську версію. Беру її в скороченому вигляді з „Курєра Поранного" ч. 211, де вона була вміщена під таким заголовком: „Правда про чудесне видужання Польки в Казаміцоля".

Зараз ви побачите, що від тої польської правди залишиться.

Пані Кристина Тереса Люшко, доктор медицини, пять років була хора на цілковитий параліж ніг. Хороба була наслідком ран, які пані Люшко одержала підчас польсько-большевицької війни на фронті. Лікарі визнали хоробу невиличальною. Отже хора почала ревно молитися благословенному Стамбію і одної ночі в сні побачила постать святого, який сказав їй, що вона може встати і ходити, бо вона вже здорова. Пані Люшко встала і пішла. Великий натовп збігся, щоби подивитися на чудесно сцілену. На чолі з Люшко, співаючи „Те Деум", натовп прийшов до великого хреста на головній вулиці. Там пані Люшко впала навколішки і залилась слізми вдячности за ласку божу. До Казаміцолі прибули два біскупи і т. д.

Далі в польській ґазеті зазначено, що пані Люшко має біля 30 літ, залишилася вдовою по генералі, якого захопили в полон і замордували большевики, і що в неї є два синки.

Переходжу до моїх поправок. Перш за все трапилася невеличка „помилка" в прізвищу хорої. Вона називається не Люшко, а Сушко. Подруге — вона не Полька, а з діда прадіда Українка, дочка київського священика о. Луки Скачківського. Біографія її дійсно дуже цікава і про неї вам може розповісти перший-ліпший старшина з тих, що були інтерновані в таборі Щепіорно біля Каліша.

Христина Скачківська була дуже вродливою і здібною дівчиною, але їй не пощастилося закінчити освіту. Перше її заміжжя було нещасливе, і від нього їй залишилася дівчинка. Христина стала сестрою жалібницею при одній з частин армії УНР., виконувала обовязки помічника лікаря, а деякий час, за відсутністю кваліфікованих лікарів, сповняла, як уміла, і адміністраційні обовязки лікаря. У цей час вона вже була дружиною висшого старшини Січових Стрільців п. Сушка. В одних з пізніших боїв пані Сушко була поранена і до останнього часу ходила на костурах. Як інвалід УНР., союзної з польською, вона мала право на безплатне лікування в польському шпиталі і кілька місяців тому прибула у Варшаву разом з донькою від першого подружжя. Доньку від другого подружжя вона відправила до чоловіка в Прагу чеську. У мокотовськім шпиталі, де вона лікувалася, на неї звернули увагу ксьондзи, і в скорому часі пані Сушко приняла римо-католицьку віру з імям Терези, доньку ж свою віддала в польську гімназію графині Плятер. Перед Великоднем пані Христина Тереза Сушко одержала за кілька місяців вперед інвалідську пенсію та якусь суму пожертв і виїхала до Італії, де нею, по просьбі Поляків, мали заопікуватись італійські інваліди.

Що саме трапилось в Італії з панею Сушко — цього я, річ ясна, знати не можу; знайомим же своїм в Польщі вона писала, що має швидко повернути сюди.

Отже, як бачимо, пані Сушко не Полька, не генералова, не вдова і не доктор медицини, та має вона не двох синів, а дві доньки. Чи виличальна, чи невиличальна була її хороба— це мусять сказати ті лікарі, які її оглядали. А за всім тим треба зазначити, що пані Сушко людина дуже енергічна, грає видатну ролю серед українських інвалідів, стоїть близько до голови українських інвалідів сотника Рогози, що в свою чергу підтримує найтісніший контакт з польськими інвалідами і переводить плян злиття з ними в одну спільну організацію. Саме через це частина українського еміграційного суспільства ставилася і ставиться до пані Сушко дуже неґативно.

Подія з нею в Італії викликає в еміґраційнім громадянстві найріжнороднійші балачки...

Б. М.

БЛАГОСЛОВЕННА СТАРІСТЬ.

Мешканці села Карпінені в Кишенівському окрузі святкували недавно 132 роковини уродин селянки Марії Шаргутової. Шаргутова родилася 1793 року, а вийшла замуж 1812 р. До нині говорить чистою старомолдавською мовою. Багато земляків не може вже тепер розуміти добре тої мови. Шаргутова до сьогодня свіжа, має добру память і часто згадує часи, коли Антихрист „Палеон" (Наполеон) ішов на Росію.

З ДОРОГИ.

НА ПОЛІТИЧНІ ТЕМИ.

(Розмова з проф. Др. Михайлом Лозинським про наше відношення до Великої України як Української Соціялістичної Радянської Республики).

Мій теперішній погляд на Українську Соціялістичну Радянську Республику складався від довшого часу, під впливом аналізи відносин на Радянській Україні і їх тенденції розвитку. Вже майже два роки тому, при кінці 1923 р., пишучи брошуру: **„З Новим Роком 1924, Теперішній стан будови Української Держави і задачі західно-українських земель"**, — я в аналізі відносин на Радянській Україні і їх тенденції розвитку дійшов до такого виводу:

„І так правна й фактична залежність від Московщини з одного боку, процес росту української і державної свідомости і як наслідок сього українізація державного життя з другого боку, — ось що характеризує теперішній стан Української Соціялістичної Радянської Республики. Не означає вона здійснення змагань українського народу до державности, однаке являється **етапом** на шляху до здійснення сих змагань. В міру того як у ній укріплятиметься орган. український характер державного життя, меншатиме фактична залежність від Московщини в области її правної самостійности. За сим піде змагання до розширення правної самостійности. Так уявляється дальший розвиток теперішньої української держави, коли він не буде насильно припинений."

Розвиток на Радянській Україні за останні два роки потвердив правильність мого погляду, і тепер я мігби хиба сформувати його більше рішуче.

Коли перед двома роками мій погляд був відокремлений і — як мені говорили — „дуже смілий", то тепер можу з вдоволенням ствердити, що він стає що-раз загальнійшим.

Вистане хоч-би покликатися на платформу Українського Національно - Демократичного Обєднання, якої IV. точка звучить:

„Хоч сучасний устрій Радянської України не покривається з ідеольоґією УНДО, всеж уважаємо Радянську Україну **етапом** до Соборної Незалежної Української Держави, яка зреалізується під напором свідомих мас українського нарсду."

Зверну також увагу на недавню промову пос. Хруцького в польськім соймі підчас дебати над польським кольонізаційним законом. Пос. Хруцький; заявивши, що українське селянство змагає до здобуття землі як варстату праці, зазначив, що в Радянській Україні українське селянство вже здобуло землю.

Словом, що-раз ширші круги українського громадянства поза границями Української Соціялістичної Радянської Республики починають уважати її центром української державности.

Коли-б мене запитали, як повинні ті круги українського громадянства, які стоять поза комуністичною партією, використати той „етап", яким уважають Радянську Україну на шляху до української державности, я відповів би: **співробітництвом** з радянською владою.

Очевидно, се співробітництво залежить у першій мірі від самої радянської влади. Вона повинна його **уможливити.** Замирення повинно виходити від сильнійшого, який повинен його уможливити слабшому без зайвих труднощів, упокорення і т. д. Але й ті групи, які доси ставляться до радянської влади непримиримо, повинні виявити в сім напрямі добру волю.

Прим. на еміґрації маємо цілий ряд дуже поважних українських діячів, які весь свій вік були урядовцями в царській Росії і при тім по змозі займалися українською культурною працею. Які услуги моглиб вони віддати будові української держави, якби вони своє знання й досвід, набуті на російській урядовій службі, віддали на службу української радянської держави. Якби їм не подобалася теперішня форма української держави, всеж таки з національних причин вона повинна бути їм близша ніж давна російська держава!

При тім для мене ясно, що причина непримиримости деяких кругів української інтелігенції супроти української радянської держави лежить не в національним, а в політично-соціяльним становищі. Одні з них мирилися дуже добре з ідеєю автономії України в федеративній демократичній російській республиці — і не тільки мирилися, але й не виходили далі поза неї. Другі вважали можливим співробітництво з гетьманською владою, — хоч тенденції розвитку гетьманської держави, де влада спиралася на обмосковлену велику земельну власність і велику промисловість і вважала державну самостійність України потрібною тільки **доти**, доки на инших землях бувшої Росії істнує радянська влада, і **для того**, щоб з України організувати спільний наступ усіх елементів давньої Росії проти радянської влади, — були ворожі української державности.

Повторяю, щоб ідею непримиримости заступила ідея **співробітництва**, се залежить від обох сторін, і то очевидно в більшій мірі від радянської влади.

Особливо було би бажане, щоб українська еміграція, яка все ще має масовий характер, могла знайти приложення своїх сил на рідній землі.

Історія громадських теорій і рухів учить, що ніяка теорія, хоч би зроджена в найґеніяльнійшім мізку, не здійснюється в чистім — сказати-б: лябораторійнім виді, тільки, зіткнувшися з життєм, підлягає постійній еволюції. Підлягає сій еволюції й теорія комуністичної партії про будову радянської держави. Не бачити сеї еволюції і стояти проти Радянської України на старих позиціях, означає не стільки принціпіяльність, скільки консерватизм.

З окрема для українських земель які знаходяться поза границями Радянської України, велику вагу має **культурне** співробітництво з Радянською Україною, яке витворювало би **живе почуття соборности.**

Для тих українських земель, які відрізані від матірного пня й остають у чужій неволі, менше важне, який устрій має українська держава, а за те незвичайно важне, що вона є, розвивається, кріпшає і подає надії на здійснення соборности.

Недавно був я на однім німецькім науковім зїзді, на якім були також німецькі делеґати зпоза границь Німеччини. Один з них сказав мені: Я розумію, що вам у Польщі далеко важче ніж нам, бо ви не маєте за собою матірної держави."

Було би бажано, щоби взаємини між Радянською Україною і поневоленими українськими землями були такі, щоб Українці в Польщі, Румунії і т. д. міг з гордістю сказати, що за ним стоїть матірна держава.

Я знаю, що сі мої уваги викличуть невдоволення в американській національній пресі. Але-ж я думаю, що задача громадянського діяча голосити думки, які він уважає правильними, хоч-би був наражений на упередження громадянства. Хтось мусить сказати якусь думку перший, коли вона має собі промостити шлях.

При тім американська національна преса стає занадто під впливом особливих **американських** поглядів на Радянський Союз, як також під враженням партійної боротьби між не-комуністичними й комуністичними українськими організаціями в Америці. Як комуністи виказують, що на Радянській Україні все „біде", так не-комуністи кажуть, що там усе „корне."

Тимчасом треба вміти відріжнити партійне від державного. Нема держави, яка для всіх означала би втілення їх ідеалів. А все таки кожний Німець, Француз, Англієць, де-б його доля не закинула, знає, що він має свою державу, і се кріпить його національну душу.

Думаю, що теперішній стан розвитку Радянської України накладає і на українську радянську владу і на всіх Українців, де-б вони не були, змагати до того, щоб ми всі почували, що маємо українську державу.

Вкінці, яке значіння може мати Радянська Україна, коли вона буде розвиватися і кріпшати, для визволення поневолених українських земель, зединення і соборности, про се не потребую говорити. Се — думаю — ясне.

НОВИЙ РАСПУТІН.

Старець Онисим, правовірний Москаль із величезною білою бородою, лічив селян із ріжних недуг. Мало-помало навик дуже до того, бо бачив, що воно приносить „гарний гріш. Тому поширив „підприємство". Зібрав біля себе 12 помічників і назвав їх „апостолами" а себе „робітником". Найшов ще й дві молоді, кругленькі жінки, які назвав „богоматерями". Їх обовязком було чесати і гладити бороду Онисима. Новий Распутін усіх своїх пацієнтів лічив одним і тимсамим способом. Щонебудь кого боліло, записував олії. Коли його питали на суді, як міг усяку недугу лічити олією, сказав Онисим, що для селянина головне, щоби чимсь маститися, а чи то олій чи що инше, то всеодно. А навіщо йому така велика борода, питалися його судді. — Як то навіщо, — розсердився старець — вона мій капітал, колиб не борода, з чого я жив би. Колиб мою бороду продати, колиб брат братові продавав, варта би кілька тисяч червінців! Хоч Онисим у вязниці, селяне все ще вірють у нього, а коли й засудять його, слава його буде ще більша. Як вийде з вязниці, матиме ще більший терен для діяльности.

ХЛОПСЬКИЙ СИН.

Одного разу вродливий парубок, селянин, полюбив дочку богатого боярина. Станом вони були дуже далекі від себе — він, хлоп в простому, мужицькому уборі-одязі, вона — дочка богатиря, вихована по панськи.

Щож робити парубкові? Як підійти до батька хорошої панни просити о її руку? Чи тато позволить дочці вийти замуж за хлопа? Що дочка на се скаже? Чи пасуе хлопови з панами дружитись?

Як котрий з вас, хлопці, хоче про се дізнатися, (а прекрасна то гісторія) то пришліть $1.50 моні-ордером або марками до Свободи, 83 Grand St., Jersey City, N. J., а ми вишлемо вам книжку: ЗАХАР БЕРКУТ, написану Іваном Франком, з котрої, ми є певні, будете вдоволені і не тільки, що довідаєтесь про повисші питання, але й богато більше знання наберете про те, як відносились хлопи до панів в нашім рідним краю в давну бувальщину.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 25. липня 1925 р. помер у Львові на Богданівці б. підпоручник У. Г. А. **Андрій Самарик.**

Покійний уродився 1879 р. в с. Котові бережанського повіту. Походив з селянської семі. За Австрії служив при жандармерії і був командантом постерунку в кількох місцевостях Східної Галичини. У всіх цих місцевостях лишив по собі у населення як найкращу згадку людяного чоловіка, який добре розумів кривди і болі нашого бідного мужика і всюди де тільки міг старався їм зарадити. Особливо много добра зробив Покійний для наших селян в часі світової війни, коли зі всіх усюдів сипалися на наших закиди „зради" — виказуючи взагалі та в багатьох конкретних випадках безосновність цих закидів. З хвилею вибуху українсько-польської війни, спішить Покійний сповнити свій національний обовязок і голоситься до української служби. Одержує припорученння зорганізувати жандармерію в львівськім повіті і в частині жидачівського повіту і виконує це завдання з великою енергією і посвятою. Опісля сповнює функції повітового команданта жандармерії. На цьому пості визначається великим тактом і справедливістю та зеднує собі загальну пошану і симпатію. В часі переходу УГА. за Збруч, йде на Україну як активний член армії. Бере участь в численних боях. Переносить як тисячі инших голод, і холод, перебуває тиф. Вкінці перебувши цілу кампанію на Великій Україні, вертає разом з иншими в ранзі підпоручника, збідований і знуждений до Галичини, до рідні. Без всяких засобів до життя (бо часть господарства, яке придбав собі ще перед війною, зрабували Москалі а решту зареквірували польські війська), без всякої платні, зломаний фізично та душевно — береться до праці, щоби запевнити собі і родині, яка в його непристутности много набідувалася сяку таку екзистенцію. Працює тяжко як магазинер, а відтак як урядовець в одній фабриці, та не забуває за народню роботу, посвячуючи вільні від тяжкої праці хвилі роботі в українських товариствах. Мріє про краще майбутнє для народа та нетерпеливо його вижидає. Коли Його особисті матеріяльні відносини почали, здавалося, хоч троха кращати, неумолима смерть перетяла нитку Його життя. Організм молодого ще чоловіка, який тільки переніс воєнного лихоліття, не міг довше видержати і заломався. Покійний осиротив жінку і двоє малих дітей. Похорони відбулися дня 27. липня 1925 р. на кладовищі в Сигнівці.

В Покійнім, який визначався великою інтелігенцією, тихим та активним патріотизмом, та величезною дисциплінованістю і совісністю у сповнюванню своїх чи то народніх, чи то родинних, чи то фахових обовязків тратить українська суспільність одного з кращих своїх членів. — В. Й. П.

НЕЩАСТЄ.

В одному селі жили собі люди спокійно та працювали на хліб, помагаючи один другому. Аж тут одної днини принесло до села боярина. Боярин, не питаючи громади, забирає поле, пасовиска, луги, забирає ліс, будує рогачку, щоби дерти з селян мито, словом — пан, властитель не тільки поля, ліса і всякого громадського добра, але й душу хотівби загарбати. Та не попав він між рабів, а між мудрійших, здорово думаючих людий, які давай боярина з села викурювати.

Як сі хлопи дали собі раду з непрошеним наїзником, як завзято і мудро обороняли свої права і вольности своєї громади, довідаєтеся з книжки: Захар Беркут, написаної Іваном Франком, яку Свобода радо Вам вишле по одержанню від Вас $1.50 моні ордером або марками.

Якраз тепер пора читати, і то конче, ту прекрасну книгу нашого великого писателя, щоби привчитися єдности, організованости та солідарности до вигнання наїзника з нашого рідного краю.

БУДОВА УКР. НАР. РОБ. ДОМУ В УГНОВІ.

(Поклик зі старого краю).

Дорогі Земляки, Еміґранти з Угнова й Угнівщини!

Коли читаємо присилані Вами американські часописи, бачимо, що на Ваших очах в новому світі на вільній землі Вашингтона виростають як гриби по дощі один за другим величаві народно-робітничі доми, в яких концентрується народне, робітниче життє у вільних хвилях для розради, самопомочі і просвіти.

Не так нас, у Вашім рідним місточку Угнові, центр Вашої рідної околиці, Угнівщини.

Кромі величавої церкви в Угнові, Вами приокрашеної, до котрої скликає Ваших кревних золотим голосом на молитву недавно фундований Вами дзвін, не має народне життє Угнова і Угнівщини відповідного дому, в котрім могло би простірно хвилювати.

Два скромні підупалі доминки, в яких містяться понизше наведені товариства, улягнуть внедовзі румації, тому з Вашою допомогою мусимо поставити великий мурований дім, в якому будуть мати приміщення усі низше названі товариства, школи народні і промислові, велика саля на аматорські вистави, збори, віча, наради, а в якому то домі буде горіти століття незгасаюче огнище народнього життя.

Дім такий має коштувати около 4,000 долярів, яких ми в краю зібрати не всилі.

Сей дім має стати нашою повітовою твердинею, в якій борці будуть виховувати вірних синів нашої в кайдани закутої Батьківщини. На тім домі буде написано золотими буквами, що се Ви: „Американські еміґранти Угнова і Угнівщини — собі, своїм рідним, Угнову і Угнівщині збудували".

І будуть грядучі покоління читати в історії Угнова, котру пишемо, що се в тяжкій час польської неволі не забули Ви про них і будуть вдячним словом Вас споминати.

Підчеркнути мусимо, що до жертв повинні причинитись усі еміґранти з дооколичних сіл угнівського повіту. Будова великого мурованого дому в Угнові буде окрасою та гордостю цілої околиці. В ньому найдуть приміщення не лише місцеві угнівські товариства, але також такі як: Філія Краєвого Тов. „Сільський Господар" в Угнові і філія Тов. „Просвіта" в Угнові і їм подібні, котрих завданием є праця над культурним, просвітним, економічним піднесенням не лише Угнова, але в рівній мірі всіх дооколичних сіл Угнівщини. Можна спитати своїх кревних в краю, читальні в селах, хто в першу чергу перед війною і вчасі війни, як не дооколичні села користали з гуманітарної, просвітної й економічної діяльности, філії Краєвого Тов. „Сільський Господар" в Угнові, хто відновив і хто дбає про читальню „Просвіти" в їх селі як не філія Тов-а „Просвіти" в Угнові і т. п.

Для переведення сеї акції в Америці покликується вибраний Вами комітет в Джерзи Сіті, а в краю тою справою буде займатися Ювилейний Комітет. Ціла та акція тісно вяжеться і є продовженнєм діяльности Ювилейного Комітету для видання історії Угнова. Дохід з майбутної розпродажі книжки призначиться на тусаму ціль.

В Угнові, в липні, 1925.

Ювилейний Комітет:

о. Александер Ґовда вр.; Др. Павло Лисяк; Гринь Онишкевич; Микола Бараник; Филимон Косоноцький; Іван Бараник; Іван Скрипчук, студ. прав; Яків Мазикевич; Корнило Целевич, інж.; Медведівна Парасkевія; Іван Скрипчук, с. Теодора; Теодор Редкевич; Максим Пиріжок, Йосиф Решетило; Волод. Петришин, студ. прав.

За виділ читальні „Просвіта" в Угнові:

Корнило Целевич, голова; Яків Мазикевич, секретар.

За Раду філії краєвого Тов-а господарського „Сільський Господар" в Угнові:

о. Александер Ґовда, голова; Степан Божик, секретар.

За Старшину Кружка Укр. Педагогічного То-ва в Угнові:

Стефанія Дорожинська, голова; Ольга Заяцева, секретар.

За Виділ філії тов-а „Просвіта" в Угнові:

Др. Романків Іван, голова; Вас Володимир, секретар.

За Управу кооперативи Господарсько-кредитова спілка „Народний Дім", кооператива з обмеженою порукою в Угнові:

Андрій Заяць, Гринь Онишкевич.

За Управу кооперативи: „Господарська Торговля", кооператива з обмеженою порукою в Угнові:

Мирон Заворотюк; Іван Ґумовський.

Подаючи згаданий поклик в справі будови Нар. Роб. Дому в Угнові до відома всіх уроженців судового повіту Угнова, просимо ласкаво не відмовити помочі в сім важнім ділі, бо се жертва не для себе, а для свого народу, своєї будучности і нашої красшої долі.

Жертви як також і імена жертводавців просимо слати на адресу:

Michael Kosonocky
336 St. Paul's Ave.,
Jersey City, N. J.

які свого часу будуть оголошені в часописі, та переслані Ювилейному Комітетови читальні „Просвіти" в Угнові.

За комітет несення матер. помочи просвітній акції для Угнова і Угнівщини в Злучених Державах з осідком в Джерзи Сіті, Н. Дж.:

Михайло Косоноцький, предсідатель; Андрій Рубинович, касієр; Григорій Салюк, секр.

МУЖИК ЛІКАРЕМ.

Біда! В селі богато людий занепадає на здоровлю, хорує на всякі хороби, а лічити нема кому, бо в селі, крім баби-шептухи нема ані лікаря ані такого чоловіка, щоби міг людий ратувати.

От найшовсь один мужик і пішов далеко, до одного славного законника вчитися лікувати. Вчивсь він там кілька літ; вернув назад в рідне село і вміло, по вченому, помагав кождому в потребі.

Про того чоловіка повинен знати кождий Українець і Українка, бо він не тільки, що помагав в хоробі, але й помагав свому народові пильнувати його вольностий, боронити свого добра перед всякими ворогами і прямувати до кращого життя.

Як ви ще про него не читали, пришліть $1.50 до Свободи, а ми вишлемо вам книжку: Захар Беркут, написану Іваном Франком, яка буде щирим другом в вашій вільній від праці хвилі.

МИ — ЧУЖИНЦІ НА ЗЕМЛІ.

(За Ф. Крейном).

Нема, здається, кращого вислову про чоловіка від цього, що „він є чужинцем" на нашій планті.

Можна плекати всякі самостійні ідеї і погляди про світ, а головно про нас самих, але остаточно прийдем до переконання, що найбільш зненавидженим, зогидженим єством, створеним — скажім — Богом, є чоловік.

Чи ви, ідучи лісом, завважали, як дерева відхиляються від вас? Чи, ідучи дорогою, бачили ви пташню, що заздалегідь взноситься вгору, утікаючи перед вами? Цей жах дерев, пташні і звірят вказує, що чоловік є пострахом для них, а всякий страхополох є зненавидженим. Значить — чоловік є зненавидженим природою.

Чоловік запанував природою і насильно поповняє всякі злочини над нею. Він убиває звірину ради своєї наживи, він і поневолює її для своєї користи. Ми відбираємо життя живому єству, обмежуємо його свободу, і робимо це без найменьшої застанови. І тому чоловік стався тираном всесвіта.

*

Від непамятних часів чоловік був жорстокий. І страх перед цею жорстокістю чоловіка перейшов уже в кров других творів природи. Ця наша жорстокість дійшла вже до тої степені, що чоловіка боїться не лише деревина, яку ми рубаємо і палимо; не лише пташина, яку ми стріляємо для розривки і забави; не лише звірина, яку ми убиваємо для власної наживи і порабощуємо для своєї користи, але боїться нас також рівний нам другий чоловік.

О, ми жорстокі! Ми вдійсності є тиранами всесвіта...

*

А чи не прийшло вам колинебудь на гадку, не застановлялись ви над цим, що життя всякого твору природи є обмежене природним законом?

Природа обчислила вік усякої деревини, всякої пташини і кождого роду звірини і вона обчислила також вік чоловіка. І всякому з них життя є так миле, як кождому з нас.

Оставмо деревину, пташню і звірину. Візьмім наше буденне життя-буття.

Ви маєте ворога, який вашим ворогом стався з цеї чи з тої причини. Ви плекаєте у собі ненависть до нього, ви ждете нагоди, щоб яким чином відплатити йому сторицею. За свою малу кривду ви хочете скривдити його ще тяще. О, це огидна пімста! Розумний чоловік, людина освічена ніколи не буде жадна пімсти.

Людське життя, життя кожде з нас поодиноко, є так коротке, що не повинно находитись в ньому місця на пімсту і ненависть. Любов, згідність, привязання повинні володіти нами від колискової до гробової дошки.

Мені незвичайно вподобалось оце оповідання в повісти Осипа Назарука (Князь Ярослав Осмомисл):

—В пустинях Арабії, де закон пімсти панує ще більше всевладно, чим закон Магомета, є такий старий звичай: в місяці посту, званім Рамазан, кождий батько родини виводить як найдальше в пустиню фляшку з водою і там кидає її на блудні догори в пісках, не уважаючи на те, що ту фляшку з водою може знайти найбільший ворог його роду, конаючий зі спраги, що забрав йому може найлюбішу женщину, або вбив його первородного сина...

І скажу таки словами Назарука: „Так, це гарний, дуже гарний звичай. Він робить лекшим прикрий тягар пімсти!..."

Ми чужинці на цій землі; а тому лише ми повинні пово-[illegible] стало: замість ненависти плекаймо в серці любов; замість жовчи маймо солод, замість мститись — прощаймо один другому, а найголовніше: не даймо причини до ворогування; не робім кривди один другому.

М. Д. В—о.